

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU
İSRAİL’İN İŞGAL ALTINDA TUTTUĞU DOĞU
KUDÜS, BATI ŞERİA VE ABLUKA ALTINDAKİ
GAZZE’DE YAŞAYANLARLA BİR BÜTÜN
HÂLİNDE FİLİSTİNLİLERE UYGULADIĞI
AYRIMCILIK POLİTİKALARI İNSAN HAKLARI
VE ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK
İHLALLERİNİN İNCELENMESİ
ALT KOMİSYONU TUTANAKLARI

—●—
24 Haziran 2021 Perşembe

—●—
KONU:

-Alt Komisyon Başkanı Seçimi
-Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi Dr. Özge Özkoç’un “Filistin-İsrail sorununun tarihsel arka planı” konulu sunumu

24 Haziran 2021 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 11.40
GEÇİCİ BAŞKAN: Metin Nurullah SAZAK (Eskişehir)

—●—

GEÇİCİ BAŞKAN METİN NURULLAH SAZAK – Yeterli çoğunluğumuz vardır, toplantıyı açıyorum. (*)

Komisyonumuzun değerli üyeleri, İsrail’in İşgal Altında Tuttuğu Doğu Kudüs, Batı Şeria ve Abluka Altındaki Gazze’de Yaşayanlarla Bir Bütün Hâlinde Filistinlilere Uyguladığı Ayrımcılık Politikaları, İnsan Hakları ve Uluslararası İnsancıl Hukuk İhlallerinin İncelenmesi Alt Komisyonumuzun en kıdemli üyesi olarak seçimi idare etmek üzere Geçici Başkan sıfatıyla hepinize hoş geldiniz diyorum.

Komisyon Başkanlığının 21/06/2021 günü toplantı çağrısı üzerine bugün alt Komisyonumuzun Başkan seçimini gerçekleştirmek amacıyla toplanmış bulunuyoruz.

Değerli üyelerimiz, şimdi, seçimin nasıl yapılacağı hususunda kısaca bilgi vermek istiyorum.

Öncelikle Başkan adaylarını belirleyeceğiz.

- 1) Üyelerimiz kendilerini ve diğer Komisyon üyelerini bu görev için aday gösterebileceklerdir.
- 2) Adaylar için Komisyon görevlilerimiz size önerge örnekleri dağıtacaklardır.
- 3) Önergelerin toplanmasından sonra Başkanlık için belirlenen adayları ben sizlere tekrar ilan edeceğim.
- 4) Adaylarımız belirlenmiştir, adaylık önergelerini okutup üyelerini okutup oylarınıza sunacağım:

24/6/2021

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına

İsrail’in İşgal Altında Tuttuğu Doğu Kudüs, Batı Şeria ve Abluka Altındaki Gazze’de Yaşayanlarla Bir Bütün Hâlinde Filistinlilere Uyguladığı Ayrımcılık Politikaları, İnsan Hakları ve Uluslararası İnsancıl Hukuk İhlallerinin İncelenmesi Alt Komisyonu Başkanlığına

İnsan Hakları İnceleme Komisyonunun 26/05/2021 tarihli toplantısında kurulması kararlaştırılan İsrail’in İşgal Altında Tuttuğu Doğu Kudüs, Batı Şeria ve Abluka Altındaki Gazze’de Yaşayanlarla Bir Bütün Hâlinde Filistinlilere Uyguladığı Ayrımcılık Politikaları, İnsan Hakları Ve Uluslararası İnsancıl Hukuk İhlallerinin İncelenmesi Alt Komisyonu Başkanlığına Bursa Milletvekili Sayın Hakan Çavuşoğlu’nu aday gösteriyoruz.

Hakan Çavuşoğlu

Bursa

Cengiz Demirkaya

Mardin

Osman Nuri Gülaçar

Van

Metin Nurullah Sazak

Eskişehir

GEÇİCİ BAŞKAN METİN NURULLAH SAZAK – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Böylece, Bursa Milletvekilimiz Sayın Hakan Çavuşoğlu Komisyon Başkanı seçilmiştir.

Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalarına katılmaktadır.

Sayın Komisyon üyeleri, Alt Komisyon Başkanı kutluyor ve görevinde başarılar diliyorum.

Şimdi sözü Komisyon Başkanı seçilen Hakan Çavuşoğlu'na veriyorum.

Buyurun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Değerli arkadaşlar, sayın basın mensupları, çok Kıymetli Özge Özkoç Hocamız; öncelikle sizleri saygı ve muhabbetle selamlıyorum.

Biraz evvel gerçekleştirilmiş olan alt Komisyon Başkanlığı seçiminde tarafıma göstermiş olduğunuz teveccüh nedeniyle sizlere şükranlarımı sunuyorum, çok sağ olun, teşekkürler. Rabb'im mahcup etmesin. İnşallah, bu konuda da güzel ve verimli çalışmalar gerçekleştireceğiz.

Değerli arkadaşlar, şimdi, bildiğiniz gibi, bir süre önce, 7 Mayıs tarihi itibarıyla İsrail ve Filistin'de başlayan çatışmalar ve akabinde süren çatışmaların yaşandığı süreçte bir komisyon kurma kararı aldık. Sonrasında bir ateşkes anlaşması gerçekleşti ancak biz Komisyon olarak çalışmalarımızı bundan sonraki süreçte sürdürmeye devam edeceğiz.

Malumunuz, yaklaşık 1890'lı yıllardan itibaren Theodor Herzl vasıtasıyla ortaya çıkan bir süreç, akabinde Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Balfour Deklarasyonu, İngiltere'nin bölgedeki mandası; daha sonra, mandanın sona ermesi, Birleşmiş Milletlerin teşekkülüyle beraber yeni bir süreç, İsrail devletinin kurulması; akabinde, çatışma süreçlerinin, ilk İsrail-Arap savaşlarının 1947-1948'li yıllarda yaşanması; akabinde, Süveyş Kanalı münasebetiyle Fransa, İngiltere ve Mısır eksenli ama bütün bölgeyi içine katan bir savaş süreci, 1967'deki Arap-İsrail savaşı; sonra Filistin Kurtuluş Örgütü Lideriyle yapılan barış görüşmeleri, Hamas'ın ortaya çıkması ve 1980'li yılların ilk yarısındaki Birinci İntifada, 2000'li yine ilk yarısında, başında İkinci İntifada.

Dolayısıyla, gerçekten bölgede yaşanan olaylar bizim incelememize geçmeden önce konuyu öncelikle, bir kere, 3 eksenli bir enformasyon sürecimizin yani bilgi edinme sürecimizin olmasını zorunlu kılıyor. Bunlardan bir tanesi, biraz evvel bahsettiğim, tarih serencamı içerisinde siyasi arka plan; bir diğeri, tarihî arka plan; üçüncüsü ise dinî arka plan. Bu 3 arka plana öncelikle çalışıp akabinde, olayların değerlendirmesini ve nitelendirmesini geniş bir ufuk perspektifinde tanımlayabilmek için böyle bir çalışma başlattık.

Bu çalışmada, öncelikle, konusunda yetkin, uzman olarak temayüz etmiş, Türkiye'de bu konuda ender bilgi sahiplerinden ve eserleriyle katkı sunan Doktor Özge Özkoç Hocamız, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde Orta Doğu kürsüsünde ve uluslararası ilişkiler bölümünde ders veren Hocamız, bugün, bizleri kırmayıp buraya kadar geldiler. Biz kendilerinin çok değerli bilgilerinden istifade etmek istiyoruz. Önemli bir kazanım olacak bizim için de.

Bu vesileyle, Hocam, hoş geldiniz tekrar, sizleri burada görmekten mutlu olduk.

Ben, sözü size bırakıyorum ama öncelikle sizi biraz daha ayrıntılı olarak arkadaşlarımızı tanısnlar.

Alt Komisyonumuz toplam 10 üyeden müteşekkil. Çalışmalarımızı alt komisyon olarak sürdüreceğiz. Bugün sizin bize vereceğiniz bilgiler, önümüzdeki süreçteki çalışmalarımızın yol haritasında önemli bir altyapı sunacak bize. Şimdiden teşekkür ediyorum vereceğiniz bilgiler için.

Buyurun söz sizde Hocam.

DR. ÖZGE ÖZKOÇ – Çok teşekkür ederim.

Komisyonun Değerli Başkanı, değerli vekiller ve sayın katılımcılar; davetiniz için ayrıca teşekkür ederim.

Bu kurulan alt komisyonun da gerçekten faydalı olacağına inanıyorum kendi açımdan, hem Türk dış politikasının değerlendirilmesi hem de oradaki insan hakları ihlallerinin Türkiye'nin perspektifiyle ele alınması açısından değerli olacağına inanıyorum.

Sayın Vekilim tanıttı ama ben kendimden çok azıcık bahsedeyim: Ben Özgöz Koç, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde Doktor Öğretim Üyesi olarak çalışıyorum ve genellikle de Orta Doğu, Türk dış politikası, Türkiye'nin Orta Doğu'yla ilişkileri üzerine dersler yürütüyorum, bilimsel çalışmalarım da daha çok bu yönde. Yüksek lisans tezim Suriye Baas Partisi üzerineydi, henüz daha Suriye iç savaşı patlak vermemiştii o zaman. Doktora da Osmanlı Dönemi Mısır'ı çalıştım ve doktora sonrasında da daha önce de zaten ilgili olduğum Filistin sorunu konusunda çalışmalarımı yürütmeye başladım, devam ediyorum, özel bir ilgim de var, hep olageldi. Hatta şöyle bir parantez açayım: Akademisyen olup Orta Doğu çalışma konusundaki fikrimi oluşturan şey, henüz daha lisans 2'nci sınıftayken aldığım bir seminer dersi ve dersin başlığı da "Filistin Sorunu"ydü ve ben de "Siyonizm" başlıklı bir ödev hazırlamıştım daha çok küçükken, o andan itibaren akademisyen olmak istediğimi ve Orta Doğu üzerine çalışmak istediğimi fark ettim ve sonra da hayat böyle devam etti.

Bugün, size, çok kabaca, genel hatlarıyla kırk beş dakika, bir saat içerisinde, bu sorunun tarihsel arka planını anlatmaya çalışacağım. Böyle biraz hap gibi bilgi vereceğim. Beni mazur görün bazen çok didaktik kaçarsam, çok hızlı konuşursam vesaire, derslerde, tabii, öğrencilere anlatma pratiğinden de kaynaklanıyor. Son bir buçuk yıldır de Covid nedeniyle özellikle de yüz yüze buluşma fırsatı yakalayamamıştım. O vesileyle de size teşekkür ediyorum çünkü bu tarz sunumları yüz yüze yapmak başka bir şey gerçekten.

Dediğim gibi, biraz size, tarihsel arka planını anlatacağım ama bu yüz yıllık bir arka plan, uzun bir süreç. 20'nci yüzyıla daha kestirmeden gelmeye çalışacağım ama sizin sorularınız olursa tabii ki açmaya çalışırım. Birkaç harita kullanacağım, haritalar üzerinden daha iyi anlamanın mümkün olduğunu düşündüğüm için.

Şöyle bir genel girişle başlayayım: Filistin-İsrail sorunu öyle bir sorun ki Orta Doğu'nun yüz yıllık geçmişine damgasını vuran bir çatışma. Bölgedeki bütün devletlerin politikasını etkilemiş, özellikle 20'nci yüzyıl boyunca bölge siyasetini derinden etkileyen, hatta Türk dış politikasında da şimdi ve geçmişte kendisine çok önemli bir yer bulan çetrefilli bir mesele. Hatta 2010'daki Arap isyanlarına kadar diyebiliriz ki Orta Doğu coğrafyasını Filistin-İsrail sorunu olmadan konuşmak mümkün değildir. 2010'dan sonra biraz çehresi değişti, başka başka meseleler gündeme geldi çünkü ama yine de 2009'da, 2010'da İsrail'in işte Gazze'ye yönelik saldırıları, yürüttüğü savaş bağlamında birçok kez uluslararası kamuoyunun ve Türkiye'nin de gündemine geldi ve gelmeye maalesef devam ediyor.

Ağır insan hakları ihlallerinin yaşandığı bir coğrafyadan bahsediyoruz hiç şüphesiz, o yüzden de bu komisyonun değerli olduğunu tekrar söylemek isterim. Ama şöyle bir istisnai hâlden de bahsediyoruz: İsrail devleti öyle bir devlet ki bugün, hâlâ, dünyada Birleşmiş Milletler üyesi olup sınırlarının neresi olduğunu bilmediğimiz yegâne devletlerden bir tanesi. O yüzden, benim için asıl mesele, haritalarda da size anlatmaya çalışacağım, ben size sorsam ki desem ki: İsrail'in sınırları neresi, biz nereden bahsediyoruz? Aslında, kimsenin kafasında netleştirebileceği sınırlar yok çünkü bir de Filistinlilere bırakılması gereken coğrafyada işgalin devam ettiğini biliyoruz. Dolayısıyla, aslında "Politika oluştururken biz hangi sınırlardan konuşuyoruz, Doğu Kudüs ne zaman işgal edildi, Doğu Kudüs'te yaşananlar nedir, 2021'in Mayıs'ında gündeme gelen o ev boşaltmalar yeni mi? Hayır, değil, 1967'den beri sistematik oluyor." gibi size aslında biraz böyle daha tarihsel, hap bilgi vermeyi amaçlayacağım. Elbette ki bu sorun, 1948'de İsrail'in kurulmasıyla başlatılabilir ama biraz daha erkene götürmek isterim çünkü tarihsel ve akademik literatür de bunu böyle ele alır zaten. Kabaca dört beş bölüme ayıracağım: 1890'lardan Birinci Dünya Savaşı'na kadar olan dönem, Filistin coğrafyasının hâlâ Osmanlı egemenliğinde olduğu dönem; Birinci Dünya Savaşı'ndan İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna doğru geleceğim, İsrail'in kuruluşuyla orayı başlatacağım; daha sonra, 1948'den 1990'lara kadar olan, çatışmanın devam ettiği, İsrail'in birçok Arap ülkesiyle ve Filistinlilerle savaştığı dönem ve aslında kuruluşunu tamamlamaya çalıştığı bir dönem. 1990'larda bir fasılamız var, bir barış süreci var ama

aslında göreceksiniz ki o barış sürecinin de barış süreci olmadığını; aksine, Batı Şeria merkezli olarak –ki Batı Şeria Filistin devletinin kurulması gereken yerdir asıl olarak Gazze’yle beraber- İsrail işgalini kalıcılaştırmaya yönelik anlaşmaların imzalandığını iddia edeceğim, bunu ben değil sadece birçok akademisyen iddia ediyor. Dolayısıyla o barışı da tırnak içerisinde bir barış olarak değerlendirelim ve 2000’den bugüne kadar son yirmi yılda barış masasının da ortadan kalktığı, İsrail’in Gazze’den çekildiği ama buna mukabil, Batı Şeria’daki Yahudi yerleşimlerinin inşasını sürekli artırarak –ben biraz daha kötümserim, toplantıdan önce Hakan Bey’le de konuşma fırsatımız oldu- bir yerde Batı Şeria’nın ilhakına doğru gittiğini düşünmekten kendimi alamıyorum, niye öyle olduğunu da size söyleyeceğim, bunu sonunda tartışırız.

Şimdi, ilk dönemle başlarsak hiç şüphesiz 1896’da Theodor Herzl’in yani siyasal siyonizmin kurucusu, idoloğu dediğimiz “Yahudi Devleti” kitabını yazmasıyla başlatır literatür bunu, öyledir de ama bundan önce Avrupa’da yükselen antisemitizm yani Yahudi karşıtlığı ve özel olarak Rusya’da 1881-1882’de Çar II. Aleksandr’ın öldürülmesinde Yahudilerin suçlanmasıyla beraber Rusça “pogrom” dediğimiz katliamların meydana gelmesiyle, aslında, Yahudilerin kendilerine yeni bir vatan aramaya başladıkları bir döneme girdiklerini söylemek mümkün, ama Rusya’dan kaçışlar, bilinenin aksine ilk Yahudi göçleri, göçlerin niteliği ve Birinci Dünya Savaşı’na kadar olan süreç, özellikle Filistin’e değil daha çok Amerika’ya çünkü Filistin, henüz ulusal tahayyüllerinde seçilmiş bir bölge olarak Theodor Herzl’e kadar kavramsallaştırılmış bir coğrafya değil. Dolayısıyla da Rusya’dan göçler başlıyor, Rus Yahudilerinin oranı da çok yüksek ama bu göçler daha çok ABD’ye gerçekleşiyor. Tabii ki 1896’dan sonra siyasal siyonizmin ortaya çıkışıyla beraber bu Yahudi göçlerinin Filistin’e doğru gerçekleştirilmesi ve Filistin’de bir Yahudi devletinin kurulması fikri yerleşmeye başladıktan sonra göçlerin daha fazla organize edilmeye başladığını ve Filistin’e doğru gerçekleştirileceğini söylemek mümkün, hatta öyle ki ilk başta 1896’ya kadar olan dönemde ABD’ye göçler ve diğer Avrupa ülkelerine Yahudi göçleri gerçekleştiği için siyonizm bağlamında -yani Kudüs’teki Siyon Dağı’na atıfla- Filistin’e yapılan göçlere özel bir isim veriyorlar “aliyah” diyorlar buna Yahudiler, “yükseliş” anlamına geliyor yani Siyon Dağı’na yükselecekler.

Bu kısa geçiş döneminden sonra siyasal siyonizmin, dediğim gibi Theodor Herzl’le beraber ki... 1894’te Fransa’da meydana gelen o Dreyfus davası –hepiniz aşınasınızdır tahmin ediyorum- aslında Theodor Herzl’in Yahudi milliyetçiliği düşüncesinde bir kırılmadır, ondan önceki Yahudi entelektüelleri genellikle şundan yanadır: Kültürel asimilasyon yani Yahudiler yaşadıkları topraklarda Avrupa devletlerinin içerisinde asimile olarak aslında varlıklarını devam ettirebilirler. Fransız Devrimi’nden sonra bu fikir daha çok çıkmıştı çünkü Fransız Devrimi’nden sonra Fransız anayasasıyla beraber Fransız Yahudilerine Fransız vatandaşlığı tanınmıştı ve toplumun bir parçası olarak kabul edilmişlerdi. Ama 1800’lü yıllar öyle olmadı, daha radikal milliyetçilikler ortaya çıktığı için Yahudiler, içinde bulundukları Avrupa toplumlarında –Rusya’dan başlayarak- yaşamayacaklarını gördüler ve bir vatana ihtiyaçları olduğunu fark etmeye başladılar. O yüzden, kültürel siyonizmden Theodor Herzl’le beraber Dreyfus Davası... Fransız ordusunda Yahudi bir subay olan Alfred Dreyfus’un Almanlara istihbari bilgiler sızdırması gerekçesiyle –tırnak içerisinde- haksız yere –çünkü haksızlığı yıllar sonra bu kanıtlandı- yargılanması ve mahkûm edilmesiyle beraber Avrupa’daki belli kamuoyu ve Yahudiler ayağa kalktılar. Theodor Herzl de bundan esinle siyasal siyonizmi yani Yahudi milliyetçiliğini ortaya çıkararak, aslında, bu ideolojinin kurucusu oldu ve bu ideoloji için “Siyonizm nedir?” dersek Theodor Herzl bağlamında, adını Kudüs’teki Siyon Dağı’ndan alan ve 19’uncu yüzyıl sonunda siyasallaşan siyonizm, en basit ifadeyle Yahudi milliyetçiliği ve Filistin’de bir Yahudi ulus devleti kurma hedefi olarak tanımlanabilir. Tabii, biliyorsunuz, bu arada, kuracaklar devleti tabii ki 1948’de ve siyonizm tasfiye edilmeyecek. Siyonizm bugün, hâlâ, İsrail devletinin resmî ideolojisidir, bunun altını çizmek isterim.

Peki, siyonizmin basit bir milliyetçi ideolojiden ayrılan, kendine özgü bir yanı var mıdır? Var, biliyorsunuz dünyada zaten 19'uncu yüzyıl itibarıyla ulus devlet çağı, imparatorlukların tasfiyesi, milliyetçilikler çağı başlıyor, bugün hâlâ içinde yaşıyoruz ama siyonizmi ayıran önemli bir özellik var, âdeta emperyal bir güç gibi, o da sömürgeci ve yerleşimci niteliği, çünkü aslında bu ideoloji ortaya çıktığında, takdir edersiniz ki Osmanlı sınırları içerisindeki Filistin coğrafyasında Yahudiler yaşıyor ama çok azlar, 13 bin kadar herhâlde birazdan rakamları vereceğim. Dolayısıyla, bir kere, buraya göçleri örgütlemek lazım Yahudiler yani yerleşim esasına dayalı olarak gidecekler, oraya yerleşecekler, sayılarını artıracaklar ve dediğim gibi, bu toprakları da –tırnak içerisinde- sömürgeleştirerek, sadece kendilerine ait olanları değil –yani kendilerine ait olanları derken yasal olarak 1947'de tanımlananları değil- daha sonra Filistinlilere bırakılması gereken yerlerde de o sömürgeci zihniyet çerçevesinde Yahudi yerleşimleri oluşturarak demografik yapıyı dönüştürmeye çalışacaklar, hata siyonizmin önemli mottosu ve şiarı şudur: “Topraksız bir halk için haksız bir toprak.” Yani Yahudilerin toprağı yok ve dolayısıyla, gitmek istedikleri Filistin’de de bir halk yok, tabii ki bu siyasi bir ifade, orada yaşayan bir halk var, Filistinliler var ama siyonizm onları yok sayan –aslında birazdan anlatacağım 1947-1949 arası buna Yahudi entelektüeller bile “etnik temizlik” diyorlar- Filistin köylerini boşaltarak Yahudileri yerleştirdikleri bir ideolojiden bahsediyoruz aslında.

Peki, dedim ki bu siyasal siyonizm Theodor Herzl’le ortaya çıktı, oraya geri dönerek, 1896’da yayınladığı Yahudi Devleti kitabı çok kritik, milat olarak kabul edilir. Şunu söylüyor: “İstediği kılığa girerse girsin benim açımdan Yahudi devleti ne sosyal ne de dinî bir meseledir, ulusal bir sorundur. Çözülmesi için onu her şeyden önce medeni halkların meclisinde hallolacak bir dünya sorunu hâline getirmemiz gerekir.” Şimdi Theodor Herzl, görece seküler entelektüel bir isim, daha sonra, aslında, İsrail devleti kurulurken o eski Tevrat’a atıflar, efendime söyleyeyim, zaten Hazreti Davud döneminde tapınak inşa edilmişti, “Yahudilerin kutsal topraklara geri dönüşü gereklidir.” atıfları aslında Filistin’e göçü ve Filistin’de bir Yahudi devletin kurulmasını meşrulaştırmak için inşa edilen -milliyetçilikten inşa eder zaten- kavramlar.

Nitekim, Herzl, ilk başta, Birinci Siyonist Kongre’yi de toplamadan önce ve sonrasında farklı alternatifleri değerlendiriyor. Kuzey Afrika’da bir yer verilebilir Yahudilere, hatta Uganda gündeme geliyor ama diyor ki sonra o kitapta: “Filistin, bizim unutulmaz, tarihsel yurdumuzdur; sadece bu isim bile halkımızın toplanması için muazzam derecede etkileyici bir çağrı olurdu. Çünkü, milattan sonra 1’inci yüzyıldan itibaren, Roma istilasından beri, bin dokuz yüz yıldır diasporada yaşayan bir Yahudi halkından bahsediyoruz yani aslında Filistin topraklarında yaşamayan, Rusya, Almanla, Belçika, Macaristan, Amerika Birleşik Devletleri ve dünyanın farklı coğrafyalarına yayılmış bir Yahudi halkından bahsediyoruz. Sorun şu: Bunları tekrar bir yurda toplamak ve aslında, oraya geri dönmeye ikna etmek; o kadar da kolay değil bir yandan da bunu yapmak. Bütün bu hedeflerle 1897’de Birinci Siyonist Kongre’yi topluyor –Herzl’in başarısı budur- bir dünya siyonist örgütü kuruyor, Yahudilerin göçlerinin nasıl Filistin’e gerçekleştirileceğinin sağlanması konusunda ve “Eretz İsrail’e -yani İsrail ülkesine- sığınmalarını sağlayacak bir mekanizma oluşturmaya başlıyorlar.

İsrail devletin, adı gerçekten İsrail Devleti’dir, “Eretz İsrail” yani İsrail diyarıdır, İsrail cumhuriyet falan değildir mesela, cumhuriyet olmasını istemezler çünkü cumhuriyet, çok böyle seküler, laik ve Yahudiliği dışlayacak bir felsefe gibi görülür, o yüzden İsrail Diyarı’dır resmî adı İsrail devletin. Bu bağlamda Herzl’in ve siyonistlerin -tabii ki o dönemde Osmanlı sınırları içerisinde bulunan ve uzun dönem biladüş Şam, Şam vilayetinin bir parçası hâlinde yönetilmiş bir Filistin’den bahsediyoruz Osmanlı’dan, dönemin sultanı Sultan II. Abdülhamit’ten çeşitli talepleri de gündeme geliyor, diyor ki: “Filistin’i, toprakları bize kiralayın, borçlarınızı ödeyelim.” vesaire takdir edersiniz ki bunların hiçbirisi kabul edilmiyor, hatta çok literatürde değinilmez -ben o konunun, o kısmın çok uzmanı değilim, bunu arşivden çalışmak gerekir hiç şüphesiz- Osmanlı’nın Yahudi göçleri konusunda sessiz kaldığı

da işaret edilen unsurlardan bir tanesidir ama bildiğimiz kadarıyla, yapılan çalışmalar bağlamında, Osmanlı, aksine, Filistin'e Yahudi göçlerini durdurmak istiyor, oradaki demografik yapıyı bozacağı için ve dahası, aslında, o dönemin koşulları itibarıyla Osmanlı devlet aklının zihninde Yahudilik daha çok Ruslukla da özdeşleşmiş durumda. Çünkü hemen öncesinde 93 Harbi'yle beraber zaten 19'uncu yüzyıl boyunca Ruslarla 4 savaş yaşanmış durumda. Dolayısıyla, Ruslardan kaçıp bölgeye gelen Yahudilerin de aslında çok fazla -dediğim gibi- yerleşmesini istemiyorlar. Zaten de bilinenin ve iddia edilenin aksine... Şu da çok argümanlardan bir tanesidir: 1922'de Filistin, İngiliz mandasına bırakılana kadar amiyane tabirle şöyle derler: "Osmanlı da toprak satmasıydı." çünkü gelip toprakları satın alarak yerleşiyor tabii ki Yahudiler ama bu Osmanlı'nın resmî politikası değil. Osmanlı, 1858'deki Arazi Kanunnamesi'yle toprağı özelleştiriyor, ondan önce, biliyorsunuz "toprak" dediğimizde üzerinde yaşayan herkes padişahın kulu ama 19'uncu yüzyıl bir kriz, nakde ihtiyaç var, vesaire, özelleştiriyor. Dolayısıyla, oradaki büyük toprak sahipleri Yahudilere toprak satmaya başlıyorlar ve dönem, henüz milliyetçilik dönemi değil yani öyle Osmanlı âyanı, Osmanlı aydını da henüz daha milliyetçilik saikiyle hareket etmiyor. Dolayısıyla, Osmanlı döneminde, Yahudi göçleri, evet, organize ediliyor siyasi siyonizm bağlamında ama sayı, İngiliz mandasına oranla çok düşük kalacak. Bakın, görelim: 1850 yılındaki nüfus oranına baktığımızda, 340 bin nüfusu olduğu söyleniyor bölgenin, Filistin bölgesinin 300 bini Müslüman, Hristiyanlar var tabii ki ama 13 bin Yahudi yaşıyor, henüz daha siyasi siyonizm ortaya çıkmamış. 1880'de nüfus aynı hemen hemen, birkaç artış var, tabii, bu doğum oranlarına, doğum artış hızına da bağlı olarak değişiyor ama asıl olarak 1890'larda başlayan o siyasi siyonizm 1914 yılına gelindiğinde Yahudi nüfusunun 13 binden 39 bin gibi küçük bir artış, görece küçük bir artış gösterdiğini görüyoruz. Bakın, Müslüman nüfus daha çok artıyor doğum oranlarına bağlı olarak. Evet, göçler başlamış durumda ama Osmanlı döneminde henüz o kadar asıl İsrail devletinin kurulmasına giden süreçteki kadar yüksek rakamlara ulaşılmış değil, onu söyleyeyim. Asıl göçler 1922'den sonra gerçekleşecek. 1914-1918 arasında bir sıçrama var, muhtemel ki Birinci Dünya Savaşı'nın etkisiyle gerçekleşiyor ama hepiniz biliyorsunuz ki 1917-1918 Osmanlı Devleti'nin dağılışı -Birinci Dünya Savaşı'nda- ve 1917'den itibaren Osmanlı'nın Arap topraklarının birer birer elden çıktığı bir dönem. Filistin coğrafyası da bundan azade değil, nitekim, Filistin coğrafyasına ilişkin Birinci Dünya Savaşı'nda -İngilizler ve Fransızların büyük güçleri olduğunu düşünürseniz- İngilizlerin bölge ilişkin bir politikası da var tabii ki, henüz daha Osmanlı ayaktaiken.

Bizim "Sykes-Picot Anlaşması" dediğimiz anlaşma aslında, bugünkü Orta Doğu sınırlarını da aşağı yukarı çizen, 1916'da -gizli bir anlaşmadır bu Fransızlar ve Ruslarla yaptıkları- Musul, Suriye ve Lübnan'ı Fransa'ya; Bağdat, Basra ve Filistin'i de İngiltere'ye bırakan bir anlaşma. Dahası, bununla da bitmiyor İngilizlerin bölgeye ilişkin düşüncesi ya da tahayyülü. Balfour Deklerasyonu 1917'nin Kasım ayında, İngiliz Dışişleri Bakanı Balfour'un "Britanya Yahudi Cemaati Temsilcisi" sıfatıyla Lord Rothschild'e yazdığı mektup çok meşhurdur. İngilizlerin, Filistin ve İsrail'deki politikasının ileriki dönemde ne olacağına dair bize ipuçlarını veriyor. Bakın, diyor ki... Daha 1917, Filistin'in işgali tam tamamlanmamış, 1918 Mondros Mütarekesi imzalanmadan hemen önce tamamlanacak, o yüzden Misak-ı Milli sınırları içerisinde değildir Filistin mesela çünkü Misak-ı Milli sınırlarını biz 30 Ekim 1918'den çizeriz, 30 Ekimden önce Filistin işgal edilmişti, 30 Ekim 1918'den sonra işgal edilenler Misak-ı Milli sınırları içerisinde, Hatay ve Musul öyledir mesela. 1917'de diyor ki "İngiliz Hükûmeti: -majestelerinin Hükûmeti yani İngiltere Hükûmeti- Filistin'de Yahudi halkı için bir ulusal yurt kurulmasına olumlu bakmaktadır ve Filistin'de bulunan Yahudi olmayan toplulukların yurttaşlık ve dinsel haklarına ya da herhangi bir ülkedeki Yahudilerin sahip oldukları haklara ve siyasi statüye zarar verebilecek herhangi bir şeyin yapılmaması kaydıyla, bu hedefe erişilmesi için elinden gelen tüm çabayı sarf edecektir." Mealen şöyle söylüyor: Biz Yahudilere Filistin'de bir yurt kurulması konusunda elimizden geleni yapacağız diyor. Bakın, eşitsizlik daha burada başlıyor, karşısında -altını çizdim- "Yahudi olmayan topluluklar..." Kim bu yani olmayan topluluklar? Orada bir yerli halk, yerel halk

yaşıyor. Aslında Filistinlilerden, Araplardan bahsediyor ama adını bile koymamış. “Yahudi olmayan toplulukların ise devletleşmesi ya da bir ulusal yurt değil, yurttaşlık ve dinsel haklar...” Ne olduğu belli değil, yani bugünden bakacaksınız belki modern anlamda “insan hakları” olarak yorumlayabiliriz ama o bile, İkinci Dünya Savaşı sonrasında daha çok kullanılan kavramı yani onlara da bir şeyler düşünüleceğinin izlenimini veriyor, eşitler arasında bir ilişki bile öngörmüyor burada yani bir vatan ve yurda sahip olmaları gereken Yahudilerden bahsediliyor. Bu Balfour Deklerasyonu niye önemli dersiniz, şu açıdan önemli: 1922’de Milletler Cemiyeti çatısı altında Filistin İngiliz mandasına bırakıldığında yapılan sözleşmeyle Balfour Deklerasyonu o sözleşmeye ekleniyor, bu bir resmi belge yani Filistin mandasının nasıl yönetileceğine, İngilizlerin politikasına ilişkin de bize ipucu veren bir belge.

Geri dönmüşüm burada, evet, işte 1917’de Gazze, Yafa, Kudüs; 1918’de Hayfa, Şam, Beyrut, Halep İngiliz güçleri tarafından işgal ediliyor Al-Anbiya Ordusu giriyor “Filistin” dediğimiz coğrafyayı işgal ediyor ve Sykes-Picot’da bazı değişiklikler gerçekleşiyor ama Filistin’in İngiliz mandasına bırakılacağı ilişkin değişiklik gerçekleşmiyor. 1922’de 1944’ye kadar olacak, sürececek Filistin’de İngiliz yönetimi başlıyor. Bakın, aşağı yukarı -Türkçesini bulamadığım için- “British Mandası” denilen yer topyekûn İngiliz mandası, daha açık renk olan sol taraftaki “Palestine” yazar Filistin “Manda Filistin’i” deriz biz buna, daha İsrail kurmadan önceki Filistin bölgesi; arada bakın, bir küçük göl görürsünüz aslında oradan Şeria Nehri akar, Şeria Nehri’nin sağ tarafı “Transjordan” yazmış, orası “Ürdün” adını alacak olan bölge, orası da İngiliz mandası -ki “Ürdün” diye bir yer hiç yoktu Osmanlı döneminde de, İngilizler oraya yarattılar, aslında kurulacak olan İsrail devleti ile Arap coğrafyası arasında bir tampon koymak istediler çünkü Ürdün’ü kendine bağlayacağı çok belliydi başından itibaren. Dolayısıyla, Filistin mandası ya da Filistin’deki İngiliz mandası, dediğim gibi böylelikle tesis edildi, Şeria Nehri’ni sınır olarak. Aslında, bu coğrafya -altında ısrarla çizmek isterim. “Filistin” tarihsel olarak kullanılan bir ad, “İsrail” tarihsel olarak kullanılan bir ad bu coğrafyanın tanımlanmasında ama Osmanlı ve öncesinde, dediğim gibi, işte Memlûklülere yönettiğinde de Şam’a bağlı, Osmanlılara yönettiğinde Şam’a bağlı, 1870’lerde bir tek Kudüs mutasarrıflığıyla özel olarak, doğrudan İstanbul’a bağlı bir sancak oluşturuyorlar ama genellikle, burası “Büyük Suriye” dediğimiz bir coğrafyaya bağlı olarak yönetildi. İngilizler burayı Filistin mandası hâline getirdiler, daha sonra da zaten İsrail devleti kurulacak.

Peki, İngilizler burayı nasıl yönetti? Çok kabaca, tabii ki Yahudilerin hilafına, lehine yönettiler. Yahudi toplumu, İngiliz mandası döneminde giderek sayıca burada arttı, göçler çok fazla oldu, hatta 1920’lerde göçler Yahudi göçleri ve toprak satın almaları, yerleşmeleri o kadar arttı ki 1929’da bölgedeki Filistinli Araplar ayaklandı bu politikaya karşı ama asıl olarak 1936 ve 1939’da üç yıl sürecektir olan -“Büyük Arap İsyanı” derler buna- Filistinliler başta olmak üzere, diğer Arap bölgelerinden de destek gelmesiyle beraber, bölgeye yapılan Yahudi göçlerine ilişkin bir tepki de gelmeye başladı. Bunun üzerine, İngiltere, dönem dönem Yahudi göçlerini kısıtlama politikası izleyeceğini ilan etse de aslında çok da öyle olmadı. Bir yüksek komiser aracılığıyla yönetti, İngilizlerden oluşan bir icra heyeti oluşturdu manda döneminde ve bir danışma konseyi kurdu İngiltere. Bakın, ilginçtir, 10 İngiliz üyesi var, 4 Müslüman, 3 Hristiyan, 3 Yahudi üyesi var, nüfus oranlarına göre belirlenmiş gibi görünüyor; oysaki -ben biraz önce söyledim- 1918’de nüfusun çok küçük bir kısmı aslında henüz daha Yahudilerden oluşuyor. O İngiliz mandası döneminde Yahudi nüfusunun nasıl arttığına bakarsanız, 1920’de -yuvarlayarak söyleyeyim- 84 bin olan Yahudi nüfusu, 1931’de 174 bine çıkıyor görüyorsunuz, 1946’da -İngilizler 1947’de mandadan çekilecekler- 602 bine geliyor ve bunun karşılığında 1 milyon 175 bin Müslüman var yani İsrail devleti kurulmadan önce, hemen hemen Yahudiler aslında artık toplam nüfusun üçte 1’ine ulaşmış durumdalar, nereden nereye; uzun bir yolculuk. Manda döneminde, şüphesiz, Yahudilerin toprak edinmesi ve toprak satışları devam etti ve bu dönemde Yahudiler -tırnak içinde- çok akıllıca bir stratejiyle “Kibbutz’lar” temelinde, bölgeye yerleştiler. “Kibbutz”ları şöyle düşünün: Kolektif tarım çiftlikleri çünkü geliyorlar, toprakları satın alıyorlar; mesela Hayfa, Yafa civarında küçük bir çiftlik inşa ederek orada kolektif bir

üretim gerçekleştiriyorlar, tarımsal üretim gerçekleştiriyorlar –bunu, genellikle Sovyetik bir örgütlenme modeli olarak lanse ederler ama bence öyle değil; aksine, o sömürgeci ve yerleşimci pratiğini gösteriyor çünkü şimdi, bugün, bunun aynısını Batı Şeria’ya yapıyor- ve bu temelde yerleşerek, aslında, orada eğitim faaliyetlerini örgütleyiyorlar. Paramiliter güçler kurarak silahlanmaya başlıyorlar, tabii, hiç şüphesiz arkasında İngiltere gibi büyük bir güç var. Bununla beraber, 1947’ye kadar hem nüfus artıyor hem de manda döneminde genellikle Filistinli Araplar İngiltere’yi boykot ettikleri için yönetimden de çekilince sadece Kudüs Müftüsü Hacı Emin El Hüseyini’nin aracılığıyla artık 1930’larda “Filistinli toprak sahipleri toprak satmasınlar.” üzerinden bir politika uygulamaya başlıyorlar ama buna rağmen manda dönemi –dediğim gibi- Yahudilerin lehine devam ediyor. Üstüne üstlük, 1939’da başlayıp 1945’e kadar devam İkinci Dünya Savaşı ve Hitler soykırımı “Holokost” hiç şüphesiz bütün dünyadaki şu meşruiyeti ortaya çıkarıyor: “Evet, Yahudilere gerçekten bir ulusal yurt lazım.” Çünkü –orada da rakamlar belli değil- 6 milyon Yahudi’nin soykırıma tabi tutulduğu söyleniyor İkinci Dünya Savaşı sırasında, hiç şüphesiz o da çok büyük bir trajedi.

Hâl böyleyken, 1947’ye gelindiğinde, İngiltere diyor ki: “Biz bu mandayı ne yapacağız? Artık yönetemiyoruz.” Çatışmalar çıkmaya başlamış durumda. Hemen 1945’te savaş bittikten sonra İsrail güçleri, paramiliter güçler Haganah, Irgun -ki bunlar daha sonra İsrail ordusunun önemli unsurları hâline gelecekler- İngilizlere bölgeyi boşaltmaları yönünde baskı yapmaya ve onlarla savaşmaya başlıyorlar ve İngilizler, takdir edersiniz ki İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Sovyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri gibi iki yeni süper güç çıkarken, süper güçlüklerini kaybederken bütün dünyadaki sömürgelerinden çekiliyorlar ve 1947’de de çekilme kararı alıyorlar. İşte, bizim bugünü anlamak açısından artık bundan sonraki sınırlar konusundaki hikâyemiz de başlıyor. Tabii ki Birleşmiş Milletlere konu havale ediliyor, meşhur 29 Kasım 1947 tarihli taksim kararı... Fakat bunun öncesinde diyorlar ki: “Milletler Cemiyeti’ne bağlı bir Filistin Özel Komisyonu kurulsun, gitsin topraklarda, orada görüşmelerde bulunsun.” Filistin Özel Komisyonu geliyor, Filistinli Araplar boykot ediyorlar yanlı olarak gördükleri için, komisyonda 2 tane rapor ortaya çıkıyor: Biri çoğunluk raporu, biri de azınlık raporu. Çoğunluk raporu “taksim planı” dediğimiz şey, aslında çoğunluk planı bugün de tartıştığımız 2 devletli çözüm. Bakın, solda “UN Resolution 1881” görüyorsunuz ya, budur, 1947’deki taksim planı, çoğunluk planı. Filistin’de, o manda Filistin’inde 2 tane devlet olacak biri Yahudi devleti, biri Arap devleti yani Filistin devleti görüyorsunuz –burada, küçük olan yer Kudüs- Kudüs ise iki tarafa da ait olmayacak, Birleşmiş Milletlere bağlı olarak –çünkü üç dinin de kutsal yeri olduğu- özel bir statüyle –“Corpus separatum” deriz biz buna- ayrı bir varlığı olacak ve tarafsız bir şekilde yönetilecek; bu, çoğunluk raporu. Bu, Birleşmiş Milletlerde kabul edilen rapor. Bunun karşısında, burada göremeyeceğiniz azınlık raporu var, daha sonra Filistin Kurtuluş Örgütü’nün politikası onun üzerine dayandı, diyor ki: “Filistin coğrafyası bölünemez, federasyon olsun; demokratik bir devlet olsun, iki halk bir arada yaşasın.” Onu, o zamanki Arap devletleri desteklediler, hatta Türkiye, o zaman, Birleşmiş Milletlerde yapılan oylamada taksim planı lehine değil, o plan lehine oy vermişti yani Türkiye’nin dış politikası da ilk başta Filistin’in bölünmesinin aleyhineydi. Fakat tabii ki bu plan kabul edildi 1947’de ve İngiltere dedi ki: “1948’in Mayıs’ında ben bu topraklardan askerlerimin tamamını çekeceğim; dolayısıyla, bu plan uygulansın ve iki devlet kurulsun.” Bugünden bakınca, maalesef demek belki mümkün, maalesef Filistinliler ve Araplar o dönemde bu planı kabul etmediler. Tabii ki o dönem için haklı gerekçeleri vardı çünkü bu topraklar kendilerine aitti ve ayrı bir Yahudi devletinin kurulmasına karşıydılar. Bu uzun yıllar, 1990’lara kadar zaten Filistinlilerin ve Mısır, Suriye gibi ülkeler başta olmak üzere Arap devletlerinin –gerçi Mısır önceden anlaşma yaptı ama- ana teziydi. Dolayısıyla, 1947’de bu plan, dediğim gibi, Yahudiler tarafından kabul edildi ve İsrail devletinin kabulüne giden süreçte, 1947’den -14 Mayıs 1948’de ilan edilecek ama- 1948’e kadarki süreçte İngilizlerin çekilip o haritada İsrail devletine bırakılması planlanan her yerde İsrailliler yoğunluklu olarak yaşamıyor tabii ki hâlâ İsraillilerin yerleştiği yerlerde Filistinliler yaşıyor. Dolayısıyla, 1947’den 1948’e kadar... Ünlü

Yahudi entelektüel Ilan Pappé “Modern Filistin Tarihi”nde bunu etnik temizlik olarak tanımlar ve bir sembol olarak, Batı Kudüs sınırları içerisindeki Deir Yassin Katliamı Filistinlilerin hafızasında çok nettir. 1947-48 arasında İsrail kendilerine bırakılması gereken topraklarda Filistinlilerin köylerini boşaltılar ve sürdüler, buna da “Haganah’ın D Planı” dendi. 1980’lerdeki İsraili tarihçiler arşivlere girerek bu eleştirel tarihi yazmaya başladılar çünkü bundan önce İsrail’in resmî tarihi anlatısı şuydu: “Biz Filistinlileri kovmadık, onlar gönüllü olarak evlerini terk ettiler.” Hâlbuki, daha sonra arşivlere girdiler, gördüler ki hangi köy nasıl boşaltılacak, peyderpey bunun çalışması yapılmış, Haganah gibi İsrail paramiliter güçleri de bunu gerçekleştirdiler. 1948 Nisanında henüz daha ilk Arap-İsrail Savaşı başlamamışken bir Filistin köyü olan Deir Yassin’de bir katliam gerçekleştirdiler -Sayı önemli değil, inanın ki sayıyı şu an hatırlamıyorum, 180 ila 250 kişi olabilir- Filistinli kadın, çocuk büyük bir katliam, bu bir Filistin köyüydü ve bunu İsraili tarihçiler şöyle anlatırlar: “Bu, aslında, İsrail’in Filistin halkına vermek istediği bir gözdağıydı. Yani eğer topraklarınızı ve evlerinizi terk etmezseniz bu katliama hepiniz maruz kalacaksınız.” O yüzden, Filistinlilerin tarihsel hafızasında da bu katliamın sembolik bir değeri vardır. Bir parantez, işin enteresan tarafı, ironisi ben orayı gördüm, orada Deir Yassin köyünün önünde geçme fırsatım oldu, oraya köyü kapsayacak kadar bir akıl hastanesi inşa etmiş İsrail, Holokost mağdurlarını getirip tedavi etmek için uyguladığı bir yer, bence çok sembolik ve travmatik de bir tarafı var bir yandan.

Dediğim o etnik temizlik D planının -dediğim gibi- iki önemli hedefi var: İngiltere’nin çekileceği, boşaltacağı yerlere İsrail güçlerini yerleştirmek ve kurulacak İsrail devletinin bulunduğu alanın mümkün mertebe Filistinlilerden temizlenmesi. O yüzden, “sömürgeci ve yerleşimci” diyoruz zaten ve dolayısıyla da Filistin köylerinin boşaltılması. Tabii, bunu gerçekleştirdiler 1948’e kadar ve 14 Mayıs 1948’de yani İngilizlerin bölgeden çekileceğini ilan ettikleri tarihte... Bu arada bir saate geliyoruz ve ben daha yarısına gelmedim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Zamanımız var, devam edin lütfen.

DR. ÖZGE ÖZKOÇ – Sıkıyorum sizi değil mi?

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Yok, çok güzel.

DR. ÖZGE ÖZKOÇ – Tamam.

1948’de İsrail devleti kurulduktan sonra tabii ki Filistinliler ve diğer Arap ülkeleri bunu kabul etmedikleri için ilk “Arap-İsrail savaşı” dediğimiz savaş başladı ve 1948’e kadar sürdü bu savaş, İsrail’in galibiyetiyle sonuçlandı ve İsrail, aslında 1947’de kendisine bırakılan sınırlarını genişletti. Bakın, geri döneceğim tekrar. Şimdi, bu soldaki 1947’de bırakılan sınırlar, 1949 bizim “yeşil hat” dediğimiz, savaş bitmiş artık, İsrail devleti kurulmuş, ona karşı bir savaş gerçekleştirilmiş, İsrailler kazanmış ve bakın, İsrail şu mor alanları da ele geçirmiş durumda. Dolayısıyla da artık 1990’lara gelindiğinde, bizim üzerinde konuşacağımız –bizim derken bütün uluslararası toplumun- sınırlar bile değişmiş durumda, 1949 sınırları “yeşil hat” diyoruz biz ona. Yani İsrail sınırlarını genişletmiş, bakın, daha kötüsü Batı Şeria ile Gazze arasında... Sağ taraf Batı Şeria Filistinlilere bırakılan yer yani orası Şeria Nehri’nin batısı çünkü hemen Ölü Deniz’in dibi. 1947’de Gazze Şeridi ile Batı Şeria arasında bir bağlantı var -geçiş görüyorsunuz- küçük bir bağlantı olsa da bir bağlantı var ama 1949 savaşından sonra artık bu bağlantı yok, iki “anklav” gibi.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Hocam gösterirseniz arkadaşlarımız daha iyi anlar.

DR. ÖZGE ÖZKOÇ – Evet, bakın, şu mor yerler, eflatun yerler İsrail’in 1948-1949 Savaşı’nda ele geçirdiği yerler; dolayısıyla, artık burası da İsrail toprağı ve görece açık olan turuncu diyeyim şu kısım “Batı Şeria” dediğimiz yer, bugün üstüne konuşacağız ve bakın, Gazze Şeridi aslında Necef Çölü’ne

kadar ulaşıyordu 1947’de küçülmüş durumda çünkü orayı da ele geçirdi. “Celili Bölgesi” dediğimiz bölge -şurası- bakın 1947’de aslında Filistinlilere bırakılmıştı ama orayı da ele geçirdi 1949’da ve dediğim gibi bu bağlantı noktası kesildi.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Gazze’yi de orada gösterirsiniz.

DR. ÖZGE ÖZKOÇ – Şurası da Gazze Şeridi, Han Yunus en büyük şehridir. Dahası, karıştırılan bir şeydir bu, 1948-1949 Savaşı şu açıdan kritik: Bakın, burada hatırlayın, taksim planında Kudüs -Jerusalem” dediği- uluslararası korumaya bırakılmıştı değil mi? Bakın, artık burada uluslararası koruma falan yok çünkü Kudüs’ün batısını işgal etti. Şu küçük kısımda -birazdan başka bir harita açacağım, göreceksiniz- eski şehrin yani “Tapınak Tepesi” dediğimiz ya da El-Aksa Cami’nin, Harem-i Şerif’in ve Ağlama Duvarı’nın yan yana olduğu bölge Doğu Kudüs, eski şehrin içindedir, henüz daha 1949’da orayı işgal etmiş durumda değil İsrail ama Batı Kudüs’ü işgal etti hatta “Knesset” adını verdiği meclisi oraya, Batı Kudüs’e taşıdı ve bundan sonra da Kudüs’ün başkent olduğunu iddia edecek biliyorsunuz.

Bakın “Green Line” dediği Yeşil Hat... 1949 ateşkesinde artık ele geçirdiği yerler. Bu Kudüs’ün toplam olarak 1947’de -aslında dediğim gibi- ortak yönetim olması, uluslararası yönetime bırakılması gerekiyordu. Artık burası Batı Kudüs. Bakın, burası Knesset, inşa etti buraya, burası Doğu Kudüs, asıl tartışmalı olan yer ve Filistin liderliğinin başkent olmasını istediği yer ama bütün tartışma şuradan çıkıyor aslında: “Eski şehir” dediğimiz kutsal bölge, Amerika Birleşik Devletleri büyükelçiliğini buraya taşıdı diye bunu da koymuşlar ve -dediğim gibi- burası Doğu Kudüs olarak kaldı 1949’da.

Bir parantez, bir ileriye sıçrayacağım: 1967 Savaşı’nda -büyük bir hezimetidir Arap coğrafyasının- maalesef Doğu Kudüs’ü de işgal etti. Dahası, işgal etmekle kalmadı, İsrail, 1980 yılında ilhak ettiğini açıkladı. İlhak ile işgal arasında -hepiniz benden daha da iyi biliyorsunuzdur- bir fark var. İşgalde, işgal hukuku uygulamanız gerekir. Cenevre Sözleşmeleri’ne göre, bir kere, -zaten gerçi onu Batı Şeria’da da yapmıyor ama- oradaki demografik yapıyı bozmamanız gerekir, kendi vatandaşlarınızı yerleştirmemeniz gerekir fakat 1980’de ilhak ettiğinde şunu demek istiyor: Resmî olarak benim toprağım. Doğu Kudüs’teki, bugün bile, mayısta o gündeme gelen tartışma... 1967’den sonra Doğu Kudüs’ün demografik yapısını nasıl değiştirdi? Daha önce nasıl gelip şuradaki topraklara “kibbutz”lar aracılığıyla yerleşiyordu? Şimdi de Doğu Kudüs’e gelerek, buraya, 1967’den itibaren Yahudi yerleşimleri inşa etti ve Filistinlilerin mülklerine, mallarına, evlerine el koymaya başladı yani aslında Şeyh Cerrah’ta yaşanan hikâye, trajik durum maalesef yeni değil, bu sistematik politikası 1967’den beri. Yine bir sıçramış olayım, bunu 1967’de Batı Şeria’da da gerçekleştirecek çünkü orayı da işgal edecek, ilk pilot bölgesi Kudüs. İşte, 1984’de ilhak ettiğinde diyecek ki... Bundan sonraki bütün politikası şu biliyorsunuz İsrail’in: Bütünleşik ve birleşik Kudüs, İsrail devletinin başkentidir. Yani bu şu demek: Doğu Kudüs tartışmaya kapalı İsrail politikası açısından. 2017’de, hatırlarsınız, Donald Trump’ın büyükelçiliği taşıma kararı vardı. Basitçe bir karar değil o, bu bütünleşik Kudüs’ü İsrail’in başkenti olarak tanıdığı anlamına geliyordu ki dünyada çok yaygın kabul görmüş bir durum değil bu, hâlâ başkent olarak Tel Aviv’i tanıyan çok sayıda tabii ki ülke var, Türkiye’de bunlardan bir tanesi.

Şunu da söyleyeyim: 1949 ateşkes antlaşması sınırları... Bir; -şunu aklımızda tutalım- İsrail’in sınırları genişledi, Batı Kudüs işgal edildi 1949 yılı itibarıyla. Batı Şeria ile Gazze’ye ne oldu dersenez? Gazze, Mısır yönetimine verildi, Batı Şeria da Ürdün yönetimine verildi; hatta Doğu Kudüs de o zaman işgali altında değil 1967’ye kadar, Doğu Kudüs de Ürdün tarafından yönetildi, yani Mescid-i Aksa, Harem-i Şerif, giriş çıkışlar, oraya ait bir vakıf var, o vakıf Ürdün Haşimi Krallığı’na bağlı olarak yönetildi, ta ki 1967 yılına kadar çünkü bir Filistin devleti kurulamadı.

1950’lerde 1960’larda Filistin meselesi, şüphesiz bölgenin en önemli meselesi oldu, özellikle de Cemal Abdünnasır’ın liderliğini yaptığı Arap milliyetçiliği çağında. Cemal Abdünnasır, 1954’te iktidarı tamamen ele alıyor Mısır’da. Antiemperyalist, anti Amerikancı ve anti İsrail, bölgedeki İsrail’in varlığının gayrimeşru olduğu üzerinden bir siyaset yürüttü ve bir Arap birliği sağlama ideolojisiyle harekete geçti. O Arap birliğini de aslında Filistin davası üzerinden örgütlemeye çalıştı bir anlamda ve Filistinlilere destek vererek.

1956’da, Arap milliyetçiliği çerçevesinde, aslında İngilizlerin egemenliğinde olan Süveyş Kanalı’nı millileştirme hamlesinin ardından -hiç konunun İsrail’le ilgisi yok ama- İsrail, Fransa ve İngiltere’nin, Mısır’a yaptıkları müdahale var, ona direndi. Her ne kadar askeri bir başarı sağlayamasa da İsrail, Fransa ve İngiltere uluslararası kamuoyunda kınanmak zorunda kaldılar ve çekildiler. 1950’lerden itibaren Cemal Abdünnasır’ın Arap dünyasındaki prestiji giderek arttı. Öyle ki 1967 Savaşı’na kadar geline süreçte -dediğim gibi- Filistin Kurtuluş Örgütü’nü kurduran da Cemal Abdünnasır’dır 1950’lilerin sonunda, kendine bağlı Filistin Direnişi Örgütü’nü denetleyen ve Filistin’deki silahlı direnişe destek veren, Suriye ve Irak’la beraber ama liderliğini Mısır yaptığı için... 1967’de İsrail’le büyük savaş yaşandı. Altı gün sürdüğü için -haziran ayında başladı, 5 Haziran-11 Haziran olması lazım- Altı Gün Savaşları da denir buna, Arapların en büyük yenilgisi herhâlde, öyle söylemek lazım.

Şimdi, bakın, tekrar böyle gidersek: Bu, dediğim gibi, manda Filistin’iydi, bu 1947. Bakın, 1967 dediği şey yani bu 1949 artık, biraz önce size gösterdiğim ve 1967 Savaşı’yla Batı Şeria, Gazze, Doğu Kudüs hatta -burada göremiyoruz- Suriye toprağı olan Golan Tepeleri, Mısır toprağı olan Sina Yarımadası gibi yerlerin hepsini işgal etti İsrail ve büyük bir zafer kazandı 1967’de. 1967’den sonra artık -sizin Komisyonunuza da adını veren- “İşgal altındaki topraklar” kavramıyla karşılaşıyoruz biz yani Batı Şeria, Doğu Kudüs, Gazze Şeridi. Gazze Şeridi artık işgali altında değil, 2005 yılında çekildi ama abluka altında. Dolayısıyla da 1967 Savaşı bu sorunu daha da çetrefilli hâle getirdi. Niye çetrefil hâle getirdi dersiniz bugün, bence Doğu Kudüs kadar önemli olan, bölgeye ilişkin en önemli mesele şu: Çünkü 1967 Savaşı’ndan sonra İsrail’in -buna “Büyük İsrail Projesi” diyoruz- bu sefer sınırları neresi? 1947 olmadığı belli, genişledi, çünkü 1949’a geldi, 1967 Savaşı’yla Batı Şeria ve Gazze’yi de işgal etti. Aslında Filistin devletinin kurulması gereken toprakları, dahası Suriye’deki Golan’ı da işgal etti. Bu arada, Golan’da ilhak edildi biliyorsunuz, Trump o kararı da tanıdı. Bir tek Sina Yarımadası’nı Mısırlılara geri verecek, Mısır’la 1979’da anlaşma imzalayıp. Onun dışında diğerleri hâlâ öyle zaten.

Peki, ne yaptı dersiniz, şunu yaptı: Bakın, bugün de göreceksiniz 2020’ye gelinen süreçte ama onunla ilgili daha ayrıntılı bir haritam var. Biraz önce de söyledim, Doğu Kudüs’teki o pilot uygulamayı -yani Yahudilere ev inşa et ve yerleştir- Batı Şeria’da gerçekleştirdi. Dolayısıyla, ilhak etmekle kalmıyor... Literatürde, biz, buna daha böyle eleştirel -bunu İsraililer de kullanıyor, eleştirel İsraililer- “yerleşimci sömürgecilik” kavramı etrafında. İşte, o 1949 Cenevre Sözleşmelerini ihlal edercesine işgal altındaki topraklara, kendi nüfusunu yerleştiriyor ve bunu da şöyle -tırnak içerisinde- akılcıca yapıyor. Biraz sonra söyleyeceğim size, 1990’larda “C bölgesi” diye kendine ayırdığı bir bölge var çünkü Batı Şeria sulak bir arazi, verimli bir arazi ve o verimli araziye kullanarak, Yahudileri yerleştirerek -tıpkı daha önce 20’nci yüzyılın başındaki “kibbutz”ları yerleştirir gibi- gidip etrafını çevirip oraya bir Yahudi yerleşimi inşa ederek ve Filistinlilerin oraya girişini engelleyerek, müthiş güvenlik önlemleri alarak... 1990’larda bir de bunu kontrol noktaları oluşturacak, bir Filistinlinin bir Filistin köyünden ya da şehirden başka bir Filistin şehrine gitmesi bile bir işkence hâline gelecek. İşte, bu da bir insan hakları ihlali, seyahat özgürlüğünü kısıtlıyor çünkü çalışma yaşamını kısıtlıyor vesaire. Dolayısıyla, buradaki demografik yapıyı kendi lehine değiştirecek.

Bu arada şunu söyleyeyim: “West Bank” İngilizcede Batı Şeria. Bir İsrailinin oraya atfettiği anlamı, hangi kavramı kullanıp kullanmadığıyla anlayabilirsiniz çünkü radikal İsrail saği içerisinde ve devlet aklının birçoğu için orası Batı Şeria değil, orası “Yahudiye and Samarya” Yahudiye ve Samarya.

Yani tarihte kurulmuş, o Eski Ahit'te geçen Yahudi ve Samarya krallıklarına atıfla şunu iddia ediyor aslında Batı Şeria için: Tarihsel olarak bizimdi. Dolayısıyla, o yüzden, büyük İsrail projesini hayata geçirdi 1967'den sonra diyorum. Sınırlar bir kere daha muğlak hâle geldi. Suriye'yle sınırları belli değil, Ürdün'le anlaşması var 1994'te ama Batı Şeria'nın statüsü sorunlu, yukarıda zaten Lübnan'la da sınırları belli değil -onu da söyleyeceğim- Mısır'la belli ama şöyle bir problem var: Şimdi, 1949 sınırlarını resmî alırsak o İsrail devletinin kurulduğu sırada hâlâ içerisinde yaşayan Filistinliler var, bugün hâlâ İsrail devletinde olan Filistinli Araplar var, onlar, aynı zamanda, İsrail vatandaşı yasal olarak. Ama şimdi Doğu Kudüs'te ilhak var "Benim toprağım." diyor fakat Doğu Kudüs'teki Filistinlilere vatandaşlık vermiyor ilhak etmesine rağmen; onlara "kalıcı mukim" dediği bir statü veriyor. Batı Şeria'dakiler ise Arap, hiçbir şey; İsrail vatandaşı değil, 1988' kadar Ürdün pasaportunu kullanıyorlardı, İsraillilerin güvenlik tedbirleri kapsamında verdiği çeşitli renkteki kimliklerle seyahat ediyorlar, vatandaş değiller. Dolayısıyla, İsrail'in sınırları neresi, vatandaşlık meselesi üzerinden bile çalışılması gereken bir şey. İsrail, sınırlarını henüz kapatmayan bir devlet. O yüzden, şöyle tanımlanıyor literatürde: "Sonsuz sınırlar, sınırsız sınırlar." Bilmiyoruz, 1947 mi, 1949 mu, 1967'den sonraki mi, bugün mü?

1990'lar için aydınlatıcı olduğunu önemsedğim için bir şey söyleyeceğim size: 1967 Savaşı'ndan sonra, şüphesiz, uluslararası kamuoyunun da bir girişimi oldu ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi -bugün hâlâ dönem dönem gündeme gelir- 242 sayılı Karar aldı, dedi ki: "İsrail'in son savaşta işgal ettiği topraklardan çekilmesi ve bölgedeki tüm devletlerin bağımsızlığı, toprak bütünlüğü ve kendi ulusal sınırları içerisinde barış içinde yaşama hakkının olduğunun kabul edilmesi." Bu, şu demek: İsrail, son işgal ettiği topraklardan çekilsin yani 1967 Savaşı öncesi sınırlara çekilsin -o 1949'daki Yeşil Hat'ta yani Doğu Kudüs- Doğu Kudüs'ün adı geçmez ama biz onu da anlarınız buradan- karşılığında da Arap devletleri onun varlığını kabul etsin çünkü Arap devletleri için o dönemde hâlâ İsrail gayrimeşru bir varlık. Burada, aslında, toprak karşılığı barış ilkesi, 1990'lardaki barış sürecinin temeli olacak bu 242 sayılı Karar; herkes "242 sayılı kararı tanıyorum." diyecek yani bu, şu demek: Filistinliler de tanıyacak bunu "Tamam, ben artık İsrail'in varlığını tanıdım ama o da 1967 Savaşı'nda işgal ettiği Batı Şeria ve Gazze den çekilsin." Ama bir kayıp var fark ettiyseniz, hâlâ 1947 sınırlarından konuşmuyoruz ve hiçbir zaman konuşamayacağız, Filistinliler de artık konuşamayacak muhtemelen.

Biraz hızlı geçeceğim. Bundan sonra, 1967, dediğim gibi, denklemi çok değiştiren bir gelişme yani Filistinlilerin devletsizliğinin, devletleşmemesinin en önemli müsebbibi hatta Cemal Abdünnasır'ın -tabii, Arap dünyasının en karizmatik lideri- 1967 Savaşı'ndan sonra çıkıp böyle kitlelere hitap ettiği ve istifa ettiğini açıkladığı bir konuşması vardır, o kadar büyük bir hezimettir ve başarısızlıktır ve bundan sonra Arap milliyetçiliği ideolojisi düşüşe geçer. Halk sokaklara dökülür Cemal Abdünnasır istifa etmesin diye, istifasını geri almak zorunda kalır. Her neyse... 1973'te son Arap-İsrail savaşımız var "Yom Kippur" -Ramazana denk geliyor aynı anda- Yahudilerin kutsal ayı -çok ayrıntısına girmeyeceğim- Mısır ile Suriye'nin temel olarak... Ama bu sefer İsrail devletini yok etmek için değil, kaybettikleri toprakları geri almak için yürüttükleri savaş yani Golan'ı ve asıl olarak Sina'yı. Mısır, 1970'lerde Cemal Abdünnasır'ın ölmesi ve Enver Sedat'la beraber artık İsrail'le anlaşacak, Sina'yı geri alabilmek için 1979'da İsrail'le barış yapan ilk Arap devleti olacak ve denklemden çekilecek. Aslında, bundan sonra, Filistinliler kendi mücadelelerinde kendi başlarına kalacaklar çünkü Mısır gibi kendilerine destek çıkan en büyük Arap devletini kaybetmiş hâle gelecekler.

Suriye, her daim İsrail'le ihtilaf hâlinde ama biliyorsunuz, işte, Suriye'deki... Gerçi, şöyle derler, meşhur bir laf vardır: "Suriyesiz barış, Mısırsız savaş olmaz." Ama ben ikisi için de şöyle düşünürüm: Bölgede Mısır'sız savaş da barış da olmuyor. Hakikaten, Mısır denklemden çekilince Arap dünyasının soruna ilişkin etkisi de kaybolmuş olacak.

Çok kabaca şunu söyleyeyim: Peki, bu dönemde Filistin liderliği ne yaptı? Bir müddet 1960'lar ve 70'lerde gerilla mücadelesi, eylemleri, uçak kaçırma olayları, sorunu uluslararasılaştırmak, insan hakları ihlallerini gündeme taşımak vesaire gibi... Hiç şüphesiz hepiniz biliyorsunuz, Yaser Arafat El-Fetih'in ve FKÖ'nün liderliğini yürüttü 1960'lar ve 1970'lerde 2004'teki ölümüne kadar ama 1970'lerde, Mısır denkleminden çekilince ve Filistin davası sahipsiz kalınca, aslında, Arafat için de FKÖ için de tek bir seçenek gündeme geldi, sorunu savaşıyla değil, barış masasında, diplomatik müzakereyle çözmek ve 1970'lerden itibaren Filistin şuna yöneldi: Birleşmiş Milletler nezdinde baskı yapmak. 1974'te Birleşmiş Milletlerde Yaser Arafat'ın yaptığı bir konuşma vardır mesela, ilk defa "savaşan" kimliğini bırakıp artık bir devlet adamlığına soyunmaya başladığı bir dönem 1970'ler. 1980'lerde de Filistin Kurtuluş Örgütü... Bu arada, şunu söyleyeyim: Bütün bu savaşlar nedeniyle Filistinliler köylerinden ve yurtlarından sürülüyorlar, mülteci hâline geliyorlar; ya Ürdün ya Lübnan ya başka Arap ülkeleri ve Avrupa ülkeleri... Filistin liderliği de 1967'de Batı Şeria işgal edilince sürülüyor. Önce Ürdün'e gidiyorlar -Arafat- daha sonra, oradan sürecekler Lübnan'a. Bu sefer İsrail Lübnan'ı işgal edecek 1982'de, orada Deir Yasin Katliamı gibi Sabra ve Şatilla Katliamı yapacaklar Filistin mülteci kamplarında. Bu sefer, öbür tarafa gidecek, Filistin liderliğinin Batı Şeria ve Gazze'yle olan bağı kopmaya başlayacak 1980'lerde ve geri dönmek isteyecek oraya. Geri dönmenin tek şartı var: İsrail'le barış masasına otur ve İsrail'in varlığını kabul et. Dolayısıyla, 1980'lerin sonu, 1990'ların başı İsrail'deki gelişmeler, Filistin siyasetindeki gelişmeler, artık, bu sorunun savaşta ve sahada kazanılamayacağına ilişkin fikirler nedeniyle 1990'larda -çok nedenleri var ama artık hızlı gitmek istiyorum- taraflar barış masasına oturuyorlar. Filistin Kurtuluş Örgütü Filistin halkını temsil etme sıfatını haiz oluyor ve İsrail'le barış masasına oturuyor. 1993'ten 2000'e kadar süren bir barış süreci bu. Ben, dediğim gibi, bu barış sürecini Batı Şeria, Gazze ve Doğu Kudüs'ün İsrail tarafından boşaltılması olarak değil... Ki mantık oydu 1993'te imzalanan anlaşmada; beş yıl içerisinde İsrail 242 sayılı Karar temelinde işgal ettiği yerlerden çekilecekti, güzel ve çekildiği yerlerden peyderpey Arafat'ın liderliğindeki Filistin yönetimine yetki devri gerçekleştirecekti, güzel ve bunun için bir sürü anlaşma imzaladılar ve bu anlaşmaları, maalesef, Filistin liderliği imzaladı. Oysa, bakın, baştan barışın önündeki engeller... Bugün hâlâ bunlar engel olduğu için buraya yazdım. Dediler ki taraflar 1993'te: Bazı nihai statü konuları var, onları hiç konuşmayalım; beş yıl sonra bağımsız Filistin devleti kurulacağı zaman konuşuruz. Şimdi, bakın, konuşulmayacak konular: Kudüs'ün statüsü, Yahudi yerleşimleri, Filistinli mülteciler, Filistin devletinin tüzel kişiliği ve sınırları. Aslında, sorunun kendisini konuşturmadı İsrail.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Bu arada Hocam, 700 bin civarında Filistinli mülteci var biliyorsunuz, arkadaşlarımızın bilmesi açısından söylüyorum. Yani Filistin topraklarından savaş nedeniyle, Ürdün'e ve çevre sınır ülkelere giden 700 bin civarında Filistinli mülteci var. Onların geri dönüş meselesi bu.

DR. ÖZGE ÖZKOÇ – Evet, doğru.

Çok teşekkür ederim katkınız için.

Şimdi, konuşmadılar, konuşmadılar; 2000 yılında konuştuklarında masa dağıldı. Kudüs'ün statüsü Filistin açısından şu: Filistin devleti kurulacak, başkenti Doğu Kudüs olacak şüphesiz; iddia bu. İsrail devleti dedi ki: "Hayır, 1980'de zaten ilhak edilmiş..." Doğu Kudüs'ün içinde küçük bir kasabayı vermek istiyorlar, adını bile unuttum, bakarsak buluruz yani burayı başkent yapabilirsiniz gibi, o da eski şehri kapsamıyor zaten yani kutsal bölgeyi kapsamıyor.

Yahudi yerleşimleri sorunu; barış süreci devam ederken yedi yıl boyunca İsrail Batı Şeria ve Doğu Kudüs'teki Yahudi yerleşimlerini bırakın boşaltmayı, yenilerini ekledi inşa ederek. Dolayısıyla, dedi ki 2000'de: "Ben Yahudi yerleşimini boşaltmam." O zaman Batı Şeria'da Filistin devleti kurulacaksa

öyle bir yerleştirdi ki yerleşimleri -haritadan göstereyim size- ve Filistin köyleri arasındaki geçişleri de öyle bir kontrol etti ki -bakın, şu beyaz alanlar var ya, onların hepsi İsrail denetiminde; bu adacıklar Filistinlilerin denetiminde- buradan bir ulus devlet nasıl çıksın Yahudi yerleşimleri boşaltılmadan?

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Burası Batı Şeria...

Dr. ÖZGE ÖZKOÇ – Burası Batı Şeria yani Gazze’yi göstermiyorum şu an, Gazze de şurada. Bugünkü tartışmanın ana unsuru Batı Şeria. Batı Şeria olmazsa bir devlet olmaz zaten, Filistin devleti çünkü Gazze şeridi hapsolmuş bir yerde, asıl tarımsal üretim burada yani Arap komşularıyla ticaret yapacak, güvenlik meselesi, vesaire. Batı Şeria olmazsa olmazı Filistin devletinin. Dolayısıyla “Yahudi yerleşimlerini çekmem.” dedi.

Bir diğer nihai statü konusu şu, dedi ki: “Filistin devletinin tüzel kişiliği ve sınırları tartışıldı.” 1949 sınırları mı, 1947 sınırları mı, ne kadar çekileceksin? Zaten yedi yıl boyunca çekilmemiş ki. “Batı Şeria’nın tamamından çekileceğim.” diye taahhüt etmiş, 2000 yılına gelindiğinde -yanlış bilmiyorsam- toprakların yüzde 13’ünden çekildi sadece. Yüzde 100’ünden çekilmesi lazım ki orada bir teritoryal bütünlüğü olan bir ulus devlet kurulsun.

Filistin devletinin tüzel kişiliği... İsrail dedi ki: “Filistin’in bir askerî ordusu olamaz, tehdit algılarım. Polis gücü, bizim denetimimizde...” Takdir edersiniz ki devlet dediğimiz şey öyle değildir yani meşru şiddet tekeli elinde bulunduran unsurdur kolluk kuvvetleriyle, güvenlik güçleriyle, değil mi? Dolayısıyla, tartışma noktalarından bir tanesi de bu oldu. Şimdi, benim çok önemseydiğim bir şey var, bugüne geldiğimizde de hâlâ önemsenmeyen bir şey, dediğim gibi bu antlaşmalar İsrail’in bırakın bölgeden çekilmesini, işgalinin kalıcılışmasını sağlayan anlaşmalar oldu ve Arafat ve ekibi bu yüzden çok eleştirildi zaten; 2006 yılında Hamas’ın seçimleri kazanması hiç tesadüfî değildi o yüzden.

1995 yılında imzalanan bu anlaşmaya değinip geçeceğim. “Oslo II Anlaşması” deriz biz buna. Bakın, Batı Şeria’yı üçe bölüyor, A bölgesi, bunlar Ramallah, Nablus, Cenin, Eriha, El-Halil gibi büyük Filistin kentlerini Filistin yönetiminin egemenliğine bırakıyor, diyor ki: “Bu bölgelerde Filistin yönetimi egemen olacak; sivil ve askerî.” güzel. B bölgeleri için -turuncu olanlar- diyor ki: “Burada ortak yönetim sivil Filistin yönetimi denetlesin, askerî olarak kontrol İsrail’de olsun.” çünkü Yahudi yerleşimleri var içinde zaten. Beyaz bölge, C bölgesi dediğimiz, tamamen İsrail’in kontrolünde ve 1990’larda bunların geçişleri arasına kontrol noktaları kurdu; İsrail güvenlik güçlerinin kontrol etmediği bir geçiş gerçekleştiremezsiniz, Filistinliyseniz özellikle. Yani “Anklav Bantustan” deriz biz buna, hatta Güney Afrika’daki rejimi bilirsiniz, tasfiye oldu sonra, “apartheid” çok kullanılır, Güney Afrika’daki beyazların siyahlara uyguladığı ayrımcılığa verilen addır; İsrail de bir “apartheid devleti” diye çok lanse edilir, biliyorsunuz. Belli kantonlara hapsederdi beyazlar siyahları, siyahlara o kantonlardan çıkmazdı, “anklav”da deriz, küçük adacık işte bunlar, bunlar işte onlar Filistinlilerin yaşadığı. Zaten Batı Şeria’ya şöyle kuş uçuşu baktığınızda görürsünüz, bir Filistin köyü ile bir Yahudi yerleşimi arasındaki farkı görürsünüz, çok daha fakir tabii ki, yukarıdan bile fark edilir o; Filistin köyü ya da yerleşimi başlar hemen sonra bir Yahudi yerleşimi karşınıza çıkar. Yani 1995’te, dediğim gibi, Oslo’yla beraber bunu ele geçirdi. Bir parantez, 2000’lerde ve bugün de İsrail devletinin Başbakanı olan Naftali Bennett, 2010’dan beri C bölgesinin ilhakını talep ediyor ve C bölgesi -bu haritada gördüğünüz- Batı Şeria’nın yüzde 60’ı demek. Yahudi yerleşimlerinin en çok olduğu, Yahudilerin en çok yaşadığı yer -rakamları da var- Filistinlilerin görece az yaşadığı yer. İsrail iç siyasetinde son on yıldır bunu tartışıyorlar hatta Netanyahu da bu fikre yakında ama sorun şu: Peki, ilhak edersek burada yaşayan Filistinlilere vatandaşlık verecek miyiz? Çünkü kendi demografik yapılarının bozmak istemiyorlar, İsrail’i bir Yahudi devleti olarak tanımladıkları için, zaten İsrail’in vatandaşlık verdiği Yahudiler var, yaklaşık yüzde 15 civarında İsrail nüfusuna oranı... Bir de Batı Şeria’nın -hadi tamamını değil- ilk aşamada yüzde 60’ını ilhak etme önerisini veriyordu Naftali Bennet, o yüzden ben sizinle de daha önce

konusurken Naftali Bennet'in iktidara gelmesi beni iyice şüpheye düşürdü, acaba gerçekten bir ilhak gündeme gelebilir mi diye. Zaten de şu: Buradaki demografik yapıyı bozduğu için dediğim gibi elinde bunu yürütebilecek şey de var.

2000'de tabii ki bu sürecin bir barışa evrilmediğini anlayanca... Tabii es geçtim, Birinci İntifada'ya değinmedim. Camp David'te süreç bozulunca 2000'de Ariel Şeron güçleri Mescid-i Aksa'ya bir gövde gösterisiyle girince El Aksa İntifada'sı patladı, Mayıs ayındakiyle kıyaslanabilir o yüzden, zaten bütün yorumcular da "Üçüncü İntifada mı?" diye yorum yaptı. Mescid-i Aksa'ya Yahudi askerî güçleri girince orada bir intifada da patladı ve barış masası ortadan kalktı. Son yirmi bir yıldır barış dondurulmuş durumda, oradaki işgal, insan hakları ihlalleri, Yahudi yerleşimlerinin giderek artan sayısı, Doğu Kudüs'ün statüsünün değiştirilmesi, giderek Kudüs'ün sınırlarını da genişletiyor ve dediğim gibi Filistinlileri mülksüzleştiriyor.

Bu yirmi yılda şu oldu: İktidara gelen ABD Başkanı, Bush, Obama ve Trump dedi ki: "İki devletli çözüm, 242." Ya kimse şunu konuşmuyor: 242 mümkün mü? Benim sorum bu zaten -belki sonra konuşuruz- 242'nin bile mümkün olmadığını bu şartlar altında düşünmeye başlıyorum çünkü; bu harita bize başka bir şeyi gösteriyor. Zaten, ABD göstermelik olarak "242 ve iki devletli çözüm." diyor ama görünenin arka planında, İsrail'e silah desteğiyle, Yahudi yerleşimleri inşa etmek için para istediğinde vererek destek olmaya devam ediyorlar ve yirmi yılda hepiniz güncel meseleleri daha iyi biliyorsunuz, Gazze Şeridi'nde ve Batı Şeria'da durum şu: Gazze Şeridi'nde 2 milyona yakın Filistinli yaşıyor, karadan ve denizden abluka altında çünkü Gazze'nin karasal bir tek çıkışı var, Mısır; Mısır da 1979'dan beri İsrail'le barış yapmış durumda ve 2000'lerde Hüsnü Mübarek döneminden başlayarak, 2006'da da Hamas iktidara geldiği için Gazze'de özellikle Refah sınır kapısını kapatıyor, biliyorsunuz o tüneller de onun altından kazılıyor vesaire. Dolayısıyla Gazze büyük abluka altında, İsrail'le zaten dört tarafı çevrilmiş.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – O tünelleri de deniz suyuyla doldurduğu söyleniyor.

DR. ÖZGE ÖZKOÇ – Mısır'ın mı?

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Evet.

DR. ÖZGE ÖZKOÇ – Doğrudur çünkü Mısır bu konuda İsrail'le iş birliği yapıyor hiç şüphesiz çünkü Mısır artık ABD'nin bölgedeki en önemli müttefiki, ABD'nin hilafına hiçbir şey yapamaz zaten.

Bu arada, burada da, Gazze'de de Yahudi yerleşimleri vardı, 1967'den beri orada da inşa etmişti İsrail, stratejik bir hamleyle -Ariel Şaron'dur onun mimarı, biliyorsunuz "Kasap"tır lakabı Filistinlilerin gözünde Sabra ve Şatilla katliamından da dolayı- 2005 yılında çekildi. Bunun da stratejik bir hamle olduğunu düşünüyorum ben çünkü Gazze, Batı Şeria gibi kutsal bir yer değil, Gazze, Batı Şeria gibi verimli bir yer değil hatta bir dönem şu bile söylendi: "İsrail'in nükleer denemelerini yaptığı verimsiz bir arazi." ve oradan çekilerek aslında 2006'da da Filistin yönetiminde seçimler oldu, Hamas iktidara geldi, El-Fetih ve Hamas çatıştı, kavga ettiler, birlik hükümeti kursalardı, kuramadılar vesaire. İsrail, her defasında, şiddet eylemlerini meşrulaştıracak bir argüman buldu, dedi ki: "Hamas bir terör örgütü ve ben ondan tehdit algılıyorum." 2006'dan itibaren. Bugün, hâlâ, İsrail devlet adamlarından biriyle konuşsanız "Barış niye yok?" deseniz şunu söyler: Kimle barış yapacağız, barış masasında barış partnerimiz yok, Hamas'la mı barış yapacağım iddiası bu. Zaten El-Fetih artık çok bağımlı, yani İsrail'le ilişkileri, Avrupa Birliğinden gelecek yardımlara vesaire çok bağımlı dolayısıyla da argüman bu. Onu oraya hapsetti, bir terör örgütü... Bu arada, ben şunu düşünmüştüm, 2006'da Hamas iktidara geldiğinde Meclis seçimlerini kazanınca: İzin verilse Hamas sürecin içine çekilebilirdi, İsrail'in

varlığını tanıyabilirdi ve başka bir aktör olabilirdi, olmadı; dediğim gibi, hemen -zaten biliyorsunuz- 2008 sonu, 2009'da Gazze'ye operasyon, 2014, 2021. Her defasında, İsrail, aslında kendi işgal etti ve şiddet eylemlerini meşrulaştıracak bir argüman bulmuş oldu.

Batı Şeria'da artan Yahudi yerleşimleri... 2018 yılı itibarıyla Batı Şeria'daki yerleşimlerde 428 bin Yahudi yaşıyor, bunlar İsrail nüfusunun yüzde 4,7'sini oluşturuyor. Yahudi yerleşimleri de ağırlıklı olarak o C bölgesinde, dediğim gibi Batı Şeria'nın yüzde 60'ına tekabül eden ve burada 125 bin Yahudi yerleşimci yaşıyor, buna karşılık C bölgesinde sadece 150 bin Filistinli kalmış durumda, Doğu Kudüs'te yaptığını burada da yapıyor. Mesela, Yahudi yerleşimi inşa ediyor ama bir Filistinli kendi sahibi olduğu toprak parçası üzerinde bile İsrail otoritesi izin vermediği müddetçe ev inşa edemiyor, onu mülksüzleştiriyor yani göçe, teheire, zorluyor, hayatını yaşanılmaz kılıyor. Batı Şeria'da da toplam 3 milyon Filistinli yaşıyor. 2019 yılında bir temel yasa geçirdi İsrail ve burada dedi ki: "İsrail demokratik bir Yahudi devlettir." İçinde yaşayan Araplar ve Filistinliler ne olacak? İçerisinde vatandaşlık verdiği Araplar ve Filistinliler var, soru işareti. Daha büyük ve daha önemlisi "Yerleşimciler Yahudilerin ulusal değerlerinin taşıyıcılarıdır geri döndürülemez, boşaltılamaz." ve daha dün Naftali Bennet Hükûmeti Batı Şeria'da -C bölgesini bilmiyorum- yeni yerleşim bölgelerinin inşa edilmesine izin veren yasayı onayladı. Yani işgal giderek derinleşti yirmi yıl boyunca, uluslararası kamuoyu İsrail'i barış oturtacak anlamlı bir girişimde bulunmadı. Bu arada, çok girişim var; yol haritasından Annapolis görüşmelerine, Obama Planı'na ve Trump'ın Barış Planı'na kadar -gülünç bence- ve 2000'lerde de Filistin siyaseti, aslında, kendi içinde bir krize girdi ve bu İsrail'in elini güçlendiren bir şey oldu. Bir, Arafat öldü ve denklemden çıktı lider olarak, görece ondan daha az karizmaya sahip olan Mahmut Abbas, El Fetih ve Batı Şeria'daki Ramallah'ta oturan Mahmut Abbas iktidara geldi ve tabii ki 1990'lardaki o Filistin yönetiminin kuruluşu, o kadar barış anlaşmaları neticesinde gerçekleşmişti ki Mahmut Abbas 2000'lerde -tırnak içerisinde- İsrail'le iş birliği yapmak zorunda kaldı. Buna karşı, 2006'da Hamas seçimleri kazandı ama Hamas'ın seçimleri kazanmasının ardından dünya tarafından tecrit edilen ve yoksulluğa, açlığa hapsedilen bir Gazze'yle karşı karşıya kaldık ve Filistin liderliği, Filistin politikası -takdir edersiniz ki- bölündü. Bu bölünmeden de en büyük yararı sağlayan hiç şüphesiz İsrail oldu.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Çok teşekkür ediyoruz.

DR. ÖZGE ÖZKOÇ – Çok uzun oldu biliyorum, kusura bakmayın. Böyle hesaplamamıştım ama affınıza sığınıyorum.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Çok bilgilendirici oldu.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Hocam çok teşekkür ediyoruz size.

Gerçekten, bizim için çok faydalı oldu verdiğiniz bilgiler. Özet ve özele ilişkin bilgiler olduğu için istifade edeceğiz inşallah.

DR. ÖZGE ÖZKOÇ – Çok teşekkür ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Şöyle yapalım: Bir yedi-sekiz dakika sorumuz... Her şey zaten apaçık anlatıldı, Hocamız da ziyadesiyle yoruldu bu noktada.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Sunumu alabilir miyiz?

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Yani tutanaklarımızda var ama sunumu da almak mümkün mü Hocam?

DR. ÖZGE ÖZKOÇ – Tabii, tabii. Ben Ahmet Bey'e...

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Ahmet Bey'e verirsiniz.

Hocam, çok teşekkür ediyoruz.

DR. ÖZGE ÖZKOÇ – Rica ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Öncelikle katılımınız, sonra bize aktardıklarınız konusunda.

İnşallah, bundan sonraki süreçte de zaman zaman sizin bilgilerinizden istifade edeceğiz. İrtibatımızı sürdürmeyi arzu ederiz açıkçası.

DR. ÖZGE ÖZKOÇ – Sağ olun, çok teşekkür ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Bu vesileyle, çok teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, ifade etmek istediğiniz bir şey var mı?

OSMAN NURİ GÜLAÇAR (Van) – Bir soru yöneltmek istiyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tabii, buyurunuz.

OSMAN NURİ GÜLAÇAR (Van) – Özge Hocam, teşekkür ediyorum sunumunuz için.

En merak ettiğim konu; işte, ta, 1800’lü yıllardan Rusya’daki Yahudilerin birtakım işlere bulaşmaları, karışmalarından dolayı sürülmeleri veya kötü muamele görmeleri, Almanya’da Yahudilerin uğramış olduğu... Şimdi, böyle, sanki Yahudilerin bulunduğu her bölgede Yahudiliğe karşı veya Yahudilere karşı ciddi bir antipati var. Bunun sebebi nedir?

DR. ÖZGE ÖZKOÇ – Teşekkür ederim.

Bir; Orta Çağ’dan gelen –orası benim çok uzmanlık alanım değil ama dilim döndüğünce ve okumalarımдан çıkardığım kadarıyla yorumlayayım- bir dinî, Hristiyanlık ile Yahudilik arasındaki bir dinî çatışma var. Ta, Roma döneminden Yahudiliğe karşı Hazreti İsa’nın ortaya çıkması, vesaire... Biliyorsunuz, İslamiyet de aslında o dinleri tanıyor ama en sonuncusu ve en hakiki olduğunu iddia ediyor. Dolayısıyla, biz, biraz bölgesel olarak da oranın dışında olduğumuz için tartışmanın dışındayız ama Yahudiler, Hristiyan toplumları içerisinde Orta Çağ’dan beri yaşadıkları için, kendi kimliklerini korumak için daha gizli, daha bazen Hristiyan toplulukların içerisinde ötekileştirilerek, vesaire yaşamak zorunda kalıyorlar. Hristiyanlığın aslında Yahudilik karşıtlığıyla da alakalı bir şey bu, Orta Çağ’dan. Ama 19’uncu yüzyıla gelirsenez... Tabii, Yahudiler öyle bir halk ki biliyorsunuz, bir kere parayla uğraşıyorlar. Dolayısıyla, bir burjuva tarafları var; devletlerin içerisinde banker oluyorlar, entelektüel oluyorlar. 19’uncu yüzyılda milliyetçilikler ve ulus devlet ortaya çıktığında Yahudiler, o, Orta Çağ’dan gelen dinî antipatinin devamı olarak bu sefer bir ulusal öteki olmaya başlıyorlar yani -ne bileyim- Fransız milliyetçiliği ortaya çıkarken ilk başta öyle değil ama milliyetçiler radikalleştiği zaman bir günah keçisi bulunur ya bazen. Dediğim gibi, etraflıca tarif etmem çok mümkün değil, o işin çok uzmanı değilim ama o Almanya örneğinden, Naziler için soykırım örneğinden... Aslında, işte, Yahudi burjuvasisinin tasfiyesi bir anlamda o ve Alman ırkını yüceltmek için bulduğu “Günah keçisi ve öteki.” Her devlet içerisinde aynı şeye tabi kalmıyorlar tabii ki ama bir ulus... Yani hem dinî boyutu var hem de ulus devletlerin içerisinde dağılmış ve yüksek statüde olan bir halkın ötekileştirilmesi olarak okuyorum ben. O “antisemitizm” dediğimiz, “Yahudi karşıtlığı” dediğimiz şey.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Hocam, esasen aslında –ben de size katkı olsun diye söyleyeceğim- tabii, Hazreti İsa’nın İseviligi getirdikten sonra çarşıya gerilmesi Yahudiler tarafından olduğu için o derin yara hâlâ burada daha devam ediyor.

Ben, Ahmet Bey’e de bu konuda söz vermek istiyorum. Ahmet Bey’in de bu konuda çalışmaları var.

Buyurun Ahmet Bey.

YASAMA UZMANI AHMET YILDIZ – Çok kısa bir-iki noktaya temas edeyim.

Yahudiler, sadece Hristiyanlarla yaşarken değil, Hristiyanlık öncesi toplumlarda da, putperest toplumlarda da bu tür dışlamaya maruz kalıyorlar. Roma’da da toplumun başına herhangi bir felakette, savaşta, kuraklıkta, salgın hastalıkta genelde ayrıksı duran ve kendi içinde yaşadığı topluma yukarıdan bakan bir topluluk olarak görüldükleri için bütün bunlardan sorumlu tutuluyorlar ve katliamlara maruz kalıyorlar. Bu, Roma döneminde de böyledir. Hristiyanlık döneminde ise bu dini bir nitelik kazanıyor zaten. “Peygamber katili” olarak görüldükleri için, Hazreti İsa’yı katlettikleri düşünüldüğü için, şeytanla iş birliği içinde bir topluluk olarak görüldüğü için, genelde yine söylediğim gibi, kuraklıklarda, savaşta, salgın hastalıklarda toplumun başına gelen bütün felaketlerin manevi sorumlusu olarak Yahudiler görüldüğü için “pogrom” olarak adlandırdığımız olaylar, aslında, tarih boyunca, özellikle Doğu Avrupa’da çok yoğun bir şekilde yaşanıyor. İlginç bir şekilde bu dönüşüyor; dini nitelik taşıyan bu bakış açısı, daha sonra, 19’uncu yüzyılda sözde bilimsel bir temel edinerek ırkçı bir yaklaşım üzerinden kendi varlığını sürdürüyor ve bu süre içerisinde Hristiyan toplumlar “azınlık” kavramını kabul etmedikleri ve Yahudileri de meşru bir azınlık olarak görmedikleri için Yahudiler, sadece Müslüman toplumlarda yaşayabiliyorlar malum. Yapabilecekleri işler de sınırlı, yaşama alanları da sınırlı. “Getto” kavramı 16’ncı yüzyılda Venedik’te ortaya çıkan, Shakespeare’in “Venedik Taciri” isimli çalışmasında da anlattığı şekilde, gündüz ancak topluma karışabilen, gece etrafı kapatılmış bölgelerde yaşamak zorunda bırakılan ve sadece belli işleri yapmalarına izin verilen bir topluluk. İşte, Yahudilerin özellikle finans alanında, bankacılıkta gelişmelerinin ve medyada gelişmelerinin önemli bir sebebi bu. Tarımla uğraşamazlar, tarımla uğraşamadıkları için de feodal ilişkiler dışında sadece bu işleri yapıyorlar. Bu yüzden, Avrupa’da ilk sermaye birikimini gerçekleştiren ve uluslararası nitelik taşıyan, birbiriyle bağlantısı olan bir topluluk olarak finansın kaynağı diyebileceğimiz yönetici bir sınıf olarak Yahudiler ortaya çıkıyor.

İçinde bulundukları toplumlardaki bu parayı yönetme konumlarından dolayı da 19’uncu yüzyılda çok güçlü bir antisemitik sosyalist hareket ortaya çıkıyor. Mesela, Marx, bir Yahudi’dir ama “Yahudisiz bir dünya için” diye bir kitabı var. Bakunin, çok güçlü bir şekilde bir Yahudi karşıtıdır ve “insanlığın parazitleri” olarak niteler. 19’uncu yüzyıl sosyalizmi çok güçlü bir şekilde Yahudi karşıtı bir sosyalizmdir.

Dolayısıyla, Avrupa, kendi Yahudi problemini -aslında işte, bugün konuştuğumuz mesele- ihraç ederek bugüne kadar taşımış oluyor. Dolayısıyla, “antisemitizm” kavramlaştırması önce dini, daha sonra sözde bilimsel, ırkçı bir nitelik taşıyarak da bugüne kadar geliyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tabii, bir de Stefan Zweig’in “Gömülü Şamdan” diye bir romanı var; Roma’da yaşayan, İtalya’da yaşayan Yahudilerin nasıl yeraltından çalıştıklarını ve bu gömülü şamdana ulaşmak için hangi maceraları, hangi serüvenlerini yaşadıklarını anlatan bir kitap.

Tabii, Yahudi ve Siyonizm, hep bu tür şeylerle desteklenmiş. Ötesinde de mesela, geçen, Enes Bayraklı Hocamız söylemişti, bu İslamofobiyle ilgili aldığımız şeyde, mesela, bir Nobel Edebiyat Ödülüne layık görülen Avusturyalı edebiyatçı -adı şimdi aklıma gelmedi- biliyorsunuz, Sırbistan’daki soykırımı, Srebrenitsa’daki soykırımı tanımıyor, hatta Mladić’in cenazesine katılıyor, şöyle bir hatırlatma yaptı bize: “Düşünün, böyle bir kişinin Yahudi soykırımını tanımadığını ve bu soykırımı işleyenlerin cenazesine katıldığını. O Nobel Edebiyat Ödülü’nü alabilir miydi?”

Şimdi, sabahleyin siz de gördünüz Hocam, 3 yeni kitap edindim ben. Garaudy’nin kitapları. O 3 kitap da yasaklandı, basan basın yayın şirketi iflas ettirildi ve kendi adına basmak zorunda kaldı adamcağız kitaplarını yani böyle de bir süreç var burada.

Hocam, teşekkür ediyoruz tekrardan.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Küçük bir soru sorabilir miyim? Hocamla belki bir daha karşılaşma şansımız olmaz diye.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tabii, Sevda Hanım, buyurun.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sunum için de çok teşekkür ederiz. Gerçekten çok katkısı oldu bizim için, bakış açımız açısından da.

Bu, Netanyahu'nun gidişi ve koalisyon hükümetini böyle kısaca nasıl... Yani barışa daha mı yakın, nasıl değerlendiriyorsunuz? Ben merak ediyorum.

Çok teşekkür ederim.

DR. ÖZGE ÖZKOÇ – Netanyahu ve İsrail siyaseti iki yıldır bir krizde aslında, iki yılda 4 kere seçim gerçekleştirdiler. En son, bir birlik hükümeti kurdular ama o da çatırdadı işte, tekrar seçime gittiler vesaire.

Bu arada Netanyahu'nun hakkında yolsuzluk iddiaları var. Bildiğim kadarıyla davası devam ediyor. Dolayısıyla, Başbakanlık makamında oturuyor olması onun için siyasi bir meseleydi ve oradan hiç gitmek istemedi. Fakat bu yeni iktidara gelen koalisyon... İsrail Parlamentosu 120 vekilden oluşuyor, 61 kişinin çoğunluğunu sağlayacak bir koalisyon hükümetiyle ancak yönetilebiliyor. Hep koalisyon iktidara gelmek zorunda İsrail'de ve çok fazla parti seçime katılabiliyor, yüzde 3 barajı var. Çok fazla parti katılıyor, çok fazla da parti barajı geçiyor. Netanyahu'nun Likud Partisi, yine 35 milletvekili çıkardı ama Netanyahu koalisyon kuramadı. Fakat yolsuzluk davası, son iki yıldır kriz, bir Netanyahu karşıtı cephe var İsrail'de. Bugünkü koalisyonda iki yıl Naftali Benet Başbakan olacak, iki yıl sonra diğeri. Bugünkü koalisyon, hatırladığım kadarıyla aşağı yukarı 8 partiden oluşuyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Filistinliler de var burada.

DR. ÖZGE ÖZKOÇ – O da çok enteresan, bugüne kadar hiçbir koalisyonda Arap bir parti yer almamıştı. Ama şöyle bir şey var orada Sayın Vekilim: Normalde Araplar bir çatı örgütü olarak seçime girerler -Arap Birleşik Cephesi gibi- bu, daha küçük, kuzeydeki Arap bedevileri temsil eden, hatta İslami gelenekleri olan küçük bir parti, 2-3 milletvekili var. Koalisyonun içerisinde o da var. Şimdi, Naftali Benet çok ultra ultra milliyetçi olarak, radikal milliyetçi olarak tanımlanıyor fakat koalisyon içerisinde daha merkez sola yakın unsurlar da var. Ezcümle, heterojen bir topluluk ve bir araya geliş nedenleri Netanyahu karşıtlığı. Dolayısıyla ben bu koalisyonun uzun soluklu olacağını düşünmüyorum çünkü Naftali Bennet gibi içinde ilhaki savunan da var, Beni Gantz gibi 2 devletli çözümü savunan Yahudi partisi de var. Sanmayın ki herkes İsrail'de... Yani devlet başka bir şey halk başka bir şey, İsrail'de radikal milliyetçi olmayan daha çok, Filistinle barış isteyen de çok. Bu 8 partinin bir araya geldiği koalisyon çok heterojen bir yapı. Dolayısıyla da ben Naftali Benet'i daha radikal görüyorum ama o radikal hamlelere karşı koalisyon çatırdayabilir. Bundan sonra görmemiz mümkün. Ben değil, genellikle diğer uzmanlar da bu koalisyonun uzun soluklu olamayacağını aslında söylüyorlar çünkü 5 benzemez bir araya gelmiş durumda.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Hocam, çok teşekkür ediyorum.

Toplantımızı bu vesileyle kapatıyorum.

Arkadaşlarımıza iyi günler diliyorum, katılımcılara da teşekkür ediyorum.

DR. ÖZGE ÖZKOÇ – Ben teşekkür ederim, sabrınız için ayrıca teşekkür ederim.

Kapanma Saati: 13.03

